

ЧИ ЛЕГКО, КОЛИ ТИ ІНШИЙ

Як боротися із ситуаціями психологічного тиску, булінгу чи агресії у шкільному середовищі

12–17 років

45–60 хв

ВИХОВНА МЕТА: розвинути в учнів почуття емпатії, толерантне ставлення і підтримку до інших дітей.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ: драма, рольова гра, дискусія, позакласний захід, виховна година.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: шкільний булінг (цькування), фізичні відмінності, толерантність.

Оксана ваша ровесниця. В класі, де вона вчиться, доволі багато учнів, однак у дівчинки немає друзів. Річ в тім, що Оксана має надмірну вагу і це викликає насмішки і глузування з боку декількох її однокласників, котрі ображають її по дорозі до школи і додому. Ніхто не бажає стати наступною жертвою насмішок, тому діти не хочуть сидіти з дівчинкою за однією партою чи брати її у свою команду на уроках фізкультури.

Не в силах терпіти глузування, що ставали дедалі жорстокішими, Оксана вирішила прогулювати уроки. Вранці вона брала рюкзак і йшла з дому, однак в школі не з'являлася, всі думали, що вона хворіє. Однак через деякий час такі дії Оксани стали відомими. Батьки заборонили дівчині взагалі відвідувати школу. Вчителька скликала на збори учнів класу, аби ті з'ясували причину вчинку дівчинки і вирішили ситуацію, що склалася.

Відбувається коротка дискусія учнів класу про те, що би тепер могли, чи мали б зробити однокласники Оксани.

Можна передбачити наступні варіанти, які запропонують діти:

1. Поговорити з Оксаною, з'ясувати, що з нею відбувається, і чому вона насправді не ходить до школи.
2. Звернутися до класного керівника і розповісти, що над Оксаною знущаються, і саме це може бути причиною її прогулів.
3. Не робити нічого, не втручатися.

Вчитель підсумовує дискусію учнів і з'ясовує, скільки учасників підтримують ту чи іншу ідею. Подальша робота розвиватиметься залежно від результатів такого опитування.

Вибір 1. «Поговорити з Оксаною, з'ясувати, що з нею відбувається, і чому вона насправді не ходить до школи».

Оксана покарана, не ходить до школи і має «домашнє ув'язнення». До учнів, які завітали до неї додому, ставиться спочатку недовірливо, на деякі питання можливо навіть не відповідає, але за якийсь час перестає вагатися і зізнається, що прогулювала школу, аби уникнути знущань. Про свої проблеми у класі вона нікому не сказала, бо вважала, що всім було би байдуже, а батьків і вчителів не хотіла вплутувати в це.

З розповіді Оксани в «учнів-гостей» можуть з'явитися різні ідеї як вирішити ситуацію:

- супроводжувати її до школи та назад додому. Але, з іншого боку, діти можуть зауважити, що цим ситуацію не врятуєш, адже два або три учні не зможуть дати відсіч тим, хто знущається над Оксаною;
- звернутися до вчителів за допомогою, оскільки діти не в змозі самотійно впоратися зі знущаннями;

Якщо склалася ситуація, коли розмова зайшла у глухий кут, усі вагаються, або група не може домовитися про спільні дії, тоді драма переходить до наступної частини, яка розрахована на допомогу при прийнятті рішення.

Вибір 2. «Звернутися до класного керівника і розповісти, що над Оксаною знущаються, і саме це може бути причиною її прогулів».

Гравці стають у два ряди один навпроти одного на відстані трьох метрів. В одному з них будуть ті, хто вважає, що потрібно йти до класного керівника і розповісти, які проблеми має Оксана через знущання, в другому ряді – ті, хто вважає, що краще не втручатися. Обидва ряди переконують один одного, підтверджуючи свої судження аргументами. Спочатку говорить один учасник з одного боку, потім другий учасник з іншого. Якщо хтось вважає, що погоджується з аргументом опонента, то робить один крок вперед, якщо навпаки, то робить крок назад (але не далі, ніж вихідна позиція). Словесний поєдинок триває до тих пір, поки всі не висловляться.

Після завершення дискусії усі залишаються на своїх місцях. Учитель з'ясовує: Хто залишився на початковому місці і взагалі нікуди не відходив, і чому? Якщо хтось робив крок вперед, а потім назад, то чому? Що впливало на його дії? Якщо хтось повністю перейшов на бік опонентів, то що його спонукало до цього?

Вибір 3. «Не робити нічого, не втручатися».

Якщо ж усі чи більша частина учасників вирішили, що однокласники повинні йти за класним керівником або, навпаки, не втручатися, то вчитель повинен спробувати їхню позицію ще раз перевірити – зосередити увагу на тому, чи вони усвідомлюють можливі ускладнення та наслідки. Можна використати «поєдинок аргументів», перед тим як прийняти певне рішення.

Вісь. Через приміщення проходить вісь, крайні точки якої можна позначити, наприклад, стільцями. На одній точці буде твердження «усе розповісти», на другій – «не втручатися», посередині буде точка – «не знаю» або «інший варіант». Діти повинні вирішити (в залежності від того, де вони на осі позначають свою позицію), яке рішення прийняти.

Подяка. Учитель дякує тим, хто не залишився байдужим, вирішив розповісти про знущання та захистити Оксану. Він цитує Едмунда Берка: «Все, що потрібно, аби зло перемогло – це щоб хороші люди нічого не робили».

КРОК 4. Рефлексія. Може відбуватися у формі обговорення наступних запитань:

- Наскільки дітям легко розповісти дорослим про свої проблеми? Що їм у цьому перешкоджає?
- Що, на їхню думку, є ябедництвом? Коли вони його засуджують, а коли вважають виправданим?
- Чи важко в подібній ситуації промовчати / вголос заявити про проблему?
- Чому Оксана нікому не розповідала про свою біду?
- Як почувається людина, що є у меншості або взагалі сама?
- Чи доводилося дітям переживати знущання особисто?
- Чому деякі люди знущаються над іншими? Що їх до цього спонукає?
- Хто може стати жертвою цькування і чому?
- Що, на їхню думку, може вплинути на те, щоб знущання в цій школі більше не повторювалися?

Джерело: Адаптовано за: *Ulrychová I. Drama a příběh: tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově* (Драма і історія: створення сценаріїв оповідання драми в драмі освіти) / I. Ulrychová. – Praha: AMU, 2007.

